

Иван Вазов

В Пирин

Хубава е нашата Пирин планина!

Какви високи върхове, покрити цяла година със сняг; какви зелени долини, какви страшни борови гори, какви дивни хубости!

Лете по ония ти широки пасбища пъплят вакли стада, мучат гойни крави, цвилят лъскаво-влакнести коне, пуснати на свобода; а овчарският кавал пищи някъде, та огла-щава долини и усои и весели цяла планина...

А бистри хладни поточета весело скачат от стръмните урви, лъка-тушат из миризливите долини и сладко, сладко шумят, сякаш че пеят нещо... Качиш ли се, хе, там на снежния връх, дето се въвира в небето, то ще видиш надалеко и нашироко други долини и планини; и Струма, и Вардар, и красните картини на Македония; а на юг върховете светогорски, зад тях – Бяло море; а погледнеш ли нагоре – ще видиш бога!...

Хубава е, хубава е пустата Ирин-Пирин! Но ние ще ѝ идем на гости зимьска, когато са страшни нейните зимни веявици, нейните снежни бури и фъртуни. Те бучат като ад и засипват пътища и долове с дебели преспи. Тя тогава прилича на едно гробно царство. А гладни глутници вълци сноват по белия сняг и очите им светят в нощната тъмнота. Тежко на пътника, който се е изгубил ноще из тая планина при такава буря!

То го кажи през една такава нощ (беше тъкмо срещу Коледа), в планинското село Р... дядовата Лазкова челяд очакваше нетърпеливо Климе.

Защото Климе, Лазков син, беше отишъл през деня в Мелник да търгува и да накупи премени за майка, за млада булка и за двегодишното си дете, та трябваше да се завърне най-късно привечер, а ето вече мръкна хубаво, пада нощ, а него го няма.

А как грозно и страшно фучи навън фъртуната. Тя удря в прозореца, хлопа на вратата, раздигва ръжаницата от покрива... сякаш разбойници нападнали на хижата и искат да влязат вътре.

А на домашните се свиват сърцата от страх и безпокойство. Булката слухти при всяко удряне на прозорчето не ще ли бъде това Климе.

Но не, Климе не иде и все фъртуната пее навън. Но как е тъмно, боже!

Детето, положено при огъня, дето ври котлето с коледната гостба, се плаши от шума и заплаква от час на час.

– Мълчи, мама, мълчи. Тате ще дойде да ти донесе червени буйки – котка го майка му.

То млъква при тия думи, обръща към майка си очички пълни с

щастие и сълзи, и пита:

– Тате? Буйки?...

– Буйки, буйки, Гачко, на, тате иде... И тя му посочва към вратата, която пращи от вятъра.

И въздиша.

Въздиша и дядо Лазко в къта, сгърбен под товара на годините и на тежки мисли. Мисли той за Климе и пъшка глухо, защото не на добро е това бавене. Планината е пълна с гад, нощта е страховита, халата не престая... Оная зима вълци нали изядоха Горановия ратай край самото село, а преспи засипаха трима души... Та и кръвопийци не липсват тъдвя... пусто турско!... И Лазко преглъща страховете си и не смее да охне извисоко да не уплаши снахата и детето, които плачат.

– Какво хленчите вий там? – съди ги той намусено, а в гърдите му се задънил камък, и хъ-хъ... да заплаче и той с глас...

Вратата се бутна и се отвори.

Всички трепнаха.

Влезе баба Лазковица; тя се връщаше от църква; ходила бе да запали свещица пред свети Мина да покрие Климе.

– Няма ли го още? – попита тя плахо, като изгледа стаята.

Вместо отговор булката заплака.

– Боже мили, къде остана това момче? – пъшка бабата и отива пред шампицата, дето гори кандилце.

И се кръсти пак.

А котлето с коледната гостба ври на огъня весело. Но го забравили. Полунощ приближи. Никой не мигнува.

Огънят хвана да гасне; котлето млъкна.

Вратникът стои все отворен към полето, защото къщата е на края.

Фъртуната навън вие и сякаш и вълците вият там. И студени тръпки пълзят по кожата на всички.

Боже, боже, какъв бѣдни вечер!

Климе е изгубил пътя, веявиците засипали всичко: и долове, и рѣтлини, и пътища, и поля. Вчера остави селото по хубаво време, а сега?... Цели часове той се скита из Пирин планина и не знае къде се намира, накѣде отива, какво ще срещне. Разбрал е той само едно: че далеко, далеко е сега от селото си, в непознати планински пуцинаци, в царството на лютите зверове и на гибелта. Нощта е видела от снега, но окото му нищо питомно, нищо, което да наумява за човека, за живота, не види: ни

колиба, ни село, ни егрек да се светне, дето да се подслони. Селото му е в падина: и да бъде близко, той няма да го види. Планината навред пуста, бяла, страшна. Сякаш мъртвец, покрит с бяла плащаница. Но къде отива? Той върви напосока, само да не замръзне... Фъртуната го бие в гърба и плаче зад него, и пищи, и фучи, като юди на самодивско хориче. И Климе върви напред, напред, напред, и пущинакът става все побезкраен и по-гибелен. Той знае, че домашните му сега го чакат и се кахърят... Боже, дали ще бъда пак жив да ги видя? Но кой изляза жив из такава пропаст? Той чувства, че вкочанява, че скоро ще затъне и остане в ня коя пряспа и никой не ще да знае де е неговият гроб. А булката и Гачко!... Фъртуната изпищя страшно и прекъсна размишленията му.

Внезапно той зърна в полумрака много черни сенки, които вървяха безшумно по снега. Какво е това? Вълци! Те са цяла сган и идат към дясната му страна, виат... Той хукна, гладната глутница бързишката го подири с диви вияния... Колко време търча, той не помни... Пред него беше все голо, все пусто, все снежна поляна. Веднага Климе видя, че отпреде му се замърка нещо, светли точки лъскаха и го присрещаха: дружината беше пратила един отряд да му затвори пътя... Климе видя страшна, неминуема смърт... Тогава хукна пак, като обезумял, наляво, по нова посока, из някакво стръмнище надолу, и вълците след него... Той се дважд сплита в пояса си, който се влечеше, и пада. Кога се озова в дола, Климе видя с радост, че влазя в някакво село... Кое е, помашко ли е, християнско ли е – той не мисли, защото глутницата го погна и там. Тя иде по петите му... Той се мръдна в една вратня, която, види се, фъртуната бе отворила, и се затече към прозорчето, що още светеше. И вълците след него. Климе бутна грубо вратата и влезе в непозната къща. Той въздъхна: видя българска, християнска къща и куността, и пред него кандилце... Огънят едвам блещукаше и тлееше още. Из сянката скокнаха някакви хора... Той се озърна учуден. Къде се намира той?

Изведнаж Климе позна, че е у дома си.

Привидението бе напътило лутанията му към тяхното село, към тяхната къща, когато той мислеше, че съвсем на друга посока ударил.

– Тате! Булка! Ставайте! – викаше той, като сваляше торбата с коледните премени.

Те изкрещяха всички като луди и го прегърнаха.

– Синко, къде се губи в тая голяма буря? – шъпне старецът несъзнателно и плаче като дете.

– Бурята голяма, но господ е още по-голям, тате... Хай стегнете се, да вървим на черква. Не чувате ли? Клепалото бие.

В същия миг, при едно утихване на вятъра, чу се клепалото. Христос се беше родил.

Скоро щастливата челяд излезе и се запъти към божия храм.

А котлето с кървавицата пак весело закъкра на огъня!...

1889 г.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Надежда Владимирова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4999>]